

ILUM, ALIM, ULEMA

Dr. Enes KARIĆ

Ayin, Lam, Mim - znanje, pronicanje, rasvjetljavanje

Ayin, Lam, Mim - u ovom poretku i ovim redosljedom - jesu tri vrlo značajna i frekventna slova u Kur'anu.

Ayin, Lam, Mim su u Kur'anu dali više stotina riječi u različitim oblicima, a sve odreda označavaju istinsko znanje i spoznanje, jamstveno saznavanje i poznavanje, pronicanje i rasvjetljavanje čovjekovih koraka na Ovom i Budućem Svijetu.

Kur'anski ilm ili ilum najčešće se spominje uz Boga i uz čovjeka. U Kur'anu se sasvim odlučno kaže: Fa'lam annahu la ilaha illa llah! (Znaj da je Bog jedan!).

Time se ilum ili znanje promovira kao punovažan i legitiman put do vjere u Boga.

Kad se Ayin, Lam, Mim spominju uz Boga, najčešće označavaju Božansko znanje konačne svrhe i sudbine svega, svih stvari i svih bića u beskrajnim svjetovima, ovim i budućim.

Kad se, pak, Ayin, Lam Mim spominju uz čovjeka tada prije svega označavaju čovjekovo znanje ili poznavanje pravog puta i pravog dobra u svijetu.

Na stranicama Kur'ana ilm često znači znanje i poznavanje čovjekova konačnog pologa i zadaće na Ovom Svijetu.

S jedne strane ilm ili ilum u Kur'anu i islamu znači neporecivo Božansko znanje. Ali,

budući da Bog ima povjerenje u čovjeka, ilm isto tako označava i čovjekovo znanje i spoznanje koje svoje izvorište ima u Božijem znanju.

Rezultanta kur'anskog ilma u krajnjemu glasi: Božije znanje pritiče nam kako sa stranica Božanskih poslanica, Objava i Knjiga, jednako tako i iz mnogolikih knjiga Prirode. Čovjek je pozvan da se natkuči nad sve te stranice.

Neprekidna je zadaća čovjekova kroz vrijeme da to uzvišeno i plemenito Božansko znanje postane dijelom i čovjekovo znanje.

Čovjek tim znanjem postaje saučesnik s Bogom u činjenju i postizanju dobra, jer ilm oplemenjuje i uzvisuje čovjeka, dariva ga dostojanstvom. Na ovom mjestu, iz ovog susreta Božanskog ilma i čovjekova ilma, treba tražiti utemeljenje i nastanak ljudi znanja u islamu, znalaca islama ili uleme

Ulema – nesebični tumač islamskih vrela

Kroz svetu povijest prije Božijeg Poslanika Muhammeda, alejhiselam, događanje glasa o Bogu i vijesti o Bogu bilo je najčešće na način trenutačnog i bljeskovitog čuda. Božiji poslanici i njima najbliži muškarci i žene davnih vijekova vidjeli su ta čuda. Trajala su kratko, a svjedoci čuda sticali su poseban položaj u svome vremenu i svome pokoljenju. U neku ruku, svećenička klasa je nastajala u takvim

prilikama, štovani su kao iznimni i privilegirani svjedoci događanja nadnaravnih stvari i njihova viđenja.

I ulema u islamu svjedoči nadnaravnost Božanskoga Kur'ana, ali ulema nije svećenička klasa. U čemu je razlika?

Vječna Božija Riječ, Kur'an, nije se zbio na način događanja privilegiranog čuda privilegiranim ljudima u samo jednom vremenu! Kao konačna Božija objava, Kur'an se - u obliku divnoga i prelijepoga Božanskoga Govora i Riječi - okrenuo i razotkrio svim ljudima, svim vremenima, svim epohama.

U Kur'anskom čudu postoji otpor da ga neko isključivo posjeduje, da Kur'an bude nečije tajanstveno vlasništvo!

Jedno vrijeme, jedna epoha nije nikada u sebe zatvorila čudo Kur'ana. Niti ga iscrpila.

Iako je nesumnjivo da je vrijeme Muhammeda, alejhissem, i njegovih Drugova, bilo izuzetno i blagoslovljeno vrijeme, Kur'an nije nikada postao isključiva privilegija Poslanikovih Ashaba, niti je ikada čudo Kur'ana postalo privilegirana tajna posebnih slušatelja, vidioca i svjedoka. Kur'an nema ništa zajedničko sa nedodirljivim ljudima!

Eto, u takvim okolnostima nastala je ulema islama, začelo se njeno pozvanje da bude u svojim muslimanskim zajednicama, i u društvima općenito, poznata i priznata kao skupina visokomoralnih pojedinaca, nesebičnih znalaca Kur'ana i Sunneta, nesebičnih podaritelja duhovnih dobara vjere islama.

Alimi i ulema ni u čem nisu iznad drugih ljudi, ne posjeduju nikoje božanske privilegije i prerogative, ne znaju spasonosne tajne koje bi ih odvajale od drugih ljudi.

Najvažnije obilježje i znak uleme jeste znanje i poznavanje vjerskih izvora islama, ne na način da se to znanje ljubomorno zadrži za sebe, već na način njegova permanentnog širenja i objelodanivanja.

Ulema i zadaća kontekstualiziranja poruka islama

Zadaća je uleme da prenosi čudo Kur'ana, da širi bereket Božije vječne Riječi i Kur'anskog govora koji posvjedočuje vječnost Božiju u sebi.

Ulema, učeni ljudi i znalci islama uvijek iznova prenose i tumače čudo Vječne Riječi, tako je bilo od njenog dolaska u vrijeme. Ulema, učeni ljudi i znalci islama otvaraju Poruku Kur'ana i izvora islama svim ljudima, svim vremenima, svim kulturalnim zonama.

Zadaća širenja Kur'ana, otvaranja Kur'ana, prezentiranja Kur'ana u islamu je povjerena učenim ljudima, ulemi, znalcima islama. Zadaća uleme i znalaca islama nije u tajnovitom skrivanju Kur'ana u riznice sa sedam pečata, već da Kur'ansku poruku kontekstualiziraju u vremenske mijene i epohe, da je učine dostupnom i stave u dijalog sa svakim duhovnim raspoloženjem vremena, diljem svih časovnih podioka.

Blizina spram Kur'ana, prisnost sa čovjekom

Ulema ili znalci islama od svoga su nastanka posjedovali dvije vrste blizine.

Bili su bliski Kur'anu i izvorima islama, predano su učili njihovu poruku, otvarali njihove stranice i na njima iznova i za svoje doba raskrivali poruke, značenja, aluzije, migove, proplamsaje, inspiracije, podsticaje.

S druge strane, ulema i znalci islama su bili bliski ljudima, poznavali su njihova pitanja iz života koji buja, koji kola, koji teče svim stranama i često pravi iskorake u nepredvidivim smjerovima.

Praktički, ulema p o s r e d u j e ljudima i muslimanskim zajednicama veliko znanje i tradiciju islama, a pritom sama ne postaje i nije postala posrednik između Boga i čovjeka.

Ukratko, ulema posreduje znanje o Bogu, ali time ne postaje vlasnik čovjekova spasenja pred Bogom!

Ne posjedovati islam, već tumačenjem oslobađati njegove poruke

Kroz povijest islama ulema je postigla svoje najveće moralne visove tada kad je bila svjesna svog nesebičnog posredovanja islamskog znanja.

Najveći moralni padovi uleme dogodili su se tada kad je ulema ne samo pomislila, već se i usudila da bude vlasnik islama, posjednik Kur'ana i Hadisa, vlasnik čovjekova spasenja!!!

Ulema mora biti svjesna posljedica svoje tradicionalne zadaće tumača poruka vjere, mora biti budna spram svojih djela i čina.

Na početku smo kazali da slova Ayin Lam Mim u Kur'anu znače znanje, istinsko znanje.

Na kraju ove besjede, dobro je kazati da redosljed slova Ayin Mim Lam u Kur'anu znače činjenje dobrih djela (amel).

Ilum ili znanje uleme se mora vidjeti u njenom dobrom djelu (amel).

A amel uleme biće dobar sve dok bude predano i nesebično, s punim moralnim opečačenjem, posredovala i kontekstualizirala vječne poruke Kur'ana, Sunneta i islama u vremenima i prostorima gdje žive i umiru pripadnici islama.

